

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 19 Απριλίου 2023
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΛΑΤΩΝ, Πολιτεία 519b-520a

Τί δέ; Τόδε οὐκ εἰκός, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, μήτε τοὺς ἀπαιδευτοὺς καὶ ἀληθείας ἀπείρους ἰκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι, μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους, τοὺς μὲν ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἓνα, οὗ στοχαζομένους δεῖ ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, τοὺς δὲ ὅτι ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν, ἠγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπωκίσθαι;

Ἀληθῆ, ἔφη.

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τάς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὴ ἀναβάντες ἰκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται.

Τὸ ποῖον δῆ;

Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ' ἐκείνους τοὺς δεσμώτας μηδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεραι εἴτε σπουδαιότεραι.

Ἐπει', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χεῖρον ζῆν, δυνατόν αὐτοῖς ὄν ἄμεινον;

Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἐν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελείας ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὧσιν ὠφελεῖν καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους

ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφίῃ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

Ἀληθῆ, ἔφη· ἐπελαθόμην γάρ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α. Σε ποιες λέξεις ή φράσεις του κειμένου αναφέρονται τα παρακάτω: **τοὺς μὲν, τοὺς δὲ, αὐτοῖς.** (μονάδες 6)

A1. β. Να γράψετε στο απαντητικό σας φύλλο τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 2) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/ φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 2):

- 1) Ο Σωκράτης και οι συνομιλητές του πρέπει να ανεβούν εκείνη την ανηφορική οδό και να προσεγγίσουν το αγαθό.
- 2) Σύμφωνα με τον Σωκράτη ο νόμος ενδιαφέρεται για την ευτυχία του συνόλου των πολιτών.

Μονάδες 10

B1. **ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν ... τοὺς δεσμώτας:** Να εντοπίσετε στο απόσπασμα μια **επανάληψη** και μια **αντίθεση** σχολιάζοντας τον ρόλο τους στην αφήγηση.

Μονάδες 10

B2. Για καθεμιά από τις προτάσεις της Στήλης Α να καταγράψετε στο απαντητικό φύλλο σας το γράμμα της Στήλης Β που την ολοκληρώνει ορθά.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Σύμφωνα με τον « <i>Ἥλιος οὐχ ὑπερβήσεται μέτρα· εἰ δὲ μή, Ἐρινύες μιν Δίκης ἐπίκουροι ἐξευρήσουσιν</i> »	α. Ηράκλειτο β. Δημόκριτο γ. Πλάτωνα
2. Τελευταίο στάδιο της αγωγής των φυλάκων αποτελεί η σπουδή της διαλεκτικής (φιλοσοφία) που οδηγεί στην ύψιστη μορφή γνώσης.	α. τριετής β. πενταετής γ. δεκαετής

3. Το κατώτερο μέρος της ψυχής, το επιδιώκει την εκπλήρωση των βασικών αναγκών και γι' αυτόν τον λόγο είναι φιλοχρήματο και φιλοκερδές,	α. θυμοειδές β. αλόγιστον ή έπιθυμητικών γ. παράλογον
4. Ο ίδιος ο Πλάτωνας ομολογεί στην Επιστολή του πως όταν ήταν ακόμη νέος, φιλοδοξούσε να ασχοληθεί με την πολιτική.	α. 5 ^η β. 6 ^η γ. 7 ^η
5. Τις απόψεις για την ιδεώδη πολιτεία, την <i>καλλίπολιν</i> , που διασφαλίζει στον πολίτη της τον άριστον βίον, εκθέτει ο Πλάτων στον διάλογό του Πολιτεία ή	α. Περί δικαίου. β. Περί νόμων γ. Περί ηθικής

Μονάδες 10

B3. α. Να αντιστοιχίσετε στο απαντητικό σας φύλλο καθεμιά αρχαία ελληνική λέξη της Στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της Στήλης Β (στη Στήλη Β περισεύει μία λέξη). (6 μονάδες)

Στήλη Α	Στήλη Β
Α. ικανώς	1. ντροπή
Β. ανάβασιν	2. αποδέσμευση
Γ. ἴδωσι	3. εκδοτήριο
Δ. σύνδεσμον	4. προίκα
Ε. τρέπεσθαι	5. κάτοπτρο
ΣΤ. μεταδιδόναι	6. παραβατικός
	7. αναβίωση

B3. β. Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις να γράψετε μία πρόταση ή περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: *πόνων, ανάγκη*. (4 μονάδες)

Μονάδες 10

- B4.** Σύμφωνα με τον Κορνήλιο Καστοριάδη «Οι πολιτικοί είναι ανίσχυροι. Αυτό είναι βέβαιο». Πώς αιτιολογεί τη θέση του αυτή; Σε ποιο βαθμό συμφωνεί με όσα αναφέρονται από τον Σωκράτη στο παραπάνω απόσπασμα της *Πολιτείας*;

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ - Καστοριάδης: Υστερόγραφο στην ασημαντότητα

Απόσπασμα από το κείμενο της συζήτησης του σημαντικού Έλληνα φιλοσόφου με τον δημοσιογράφο Ντανιέλ Μερμέ στην εκπομπή La-bas si j' y suis του ραδιοφωνικού σταθμού France Inter.

Οι πολιτικοί είναι ανίσχυροι. Αυτό είναι βέβαιο. Το μόνο που μπορούν να κάνουν είναι να «πηγαίνουν με το ρεύμα», δηλαδή να εφαρμόζουν μια υπερφιλελεύθερη πολιτική, η οποία είναι της μόδας. Κατά τη γνώμη μου, δεν πρόκειται για πολιτικούς αλλά για μικροπολιτικούς που επιδίδονται σε ψηφοθηρία με οποιοδήποτε μέσον, με το marketing, κ.λπ. Ουσιαστικά, αυτοί οι άνθρωποι δεν έχουν κανένα πρόγραμμα. Στόχος τους είναι: είτε η παραμονή τους στην εξουσία, είτε η επιστροφή τους σ' αυτήν. Και για να τον πετύχουν, είναι ικανοί για όλα.

(...) Περίεργο επάγγελμα η πολιτική, ακόμη κι αυτή εδώ η μηδαμινή πολιτική. Γιατί; Διότι προϋποθέτει δυο ικανότητες που δεν συνδυάζονται μεταξύ τους.

Η πρώτη ικανότητα είναι η κατάκτηση της εξουσίας (μπορεί να έχει κάνει τις καλύτερες ιδέες, αλλά αυτό δεν χρησιμεύει, εάν δεν έχει κατακτήσει την εξουσία). Η δεύτερη είναι, μετά την κατάκτηση της εξουσίας, να την αξιοποιήσει κανείς, δηλαδή να κυβερνήσει.

Τίποτα όμως δεν εγγυάται ότι κάποιος που είναι ικανός να κυβερνήσει, είναι επίσης ικανός να ανεβεί στην εξουσία. Στο παρελθόν, στις απόλυτες μοναρχίες, η άνοδος στην εξουσία προϋπέθετε να κολακεύει κανείς τον βασιλιά ή να είναι ευνοούμενος

της Μαντάμ Πομπαντούρ.¹ Σήμερα, στις ψευδό-δημοκρατίες μας, η άνοδος στην εξουσία προϋποθέτει να κολακεύει κανείς την κοινή γνώμη ή να έχει τηλεοπτική φωτογένεια.

Πηγή: <https://www.lifo.gr/arxeio/kastoriadis-ysterografo-stin-asimantotita>
Μονάδες 10

Β. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφώντας, *Ελληνικά* 2. 3.32 - 2. 3.34

(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1904, ανατ. 1961)

Ο Κριτίας και άλλοι από τους Τριάκοντα, κρίνοντας ότι ο άλλοτε ομοϊδεάτης τους Θηραμένης αποτελούσε πλέον σοβαρό εμπόδιο στις αυθαιρεσίες τους, όπως στη δολοφονία πολιτών, άρχισαν να τον συκοφαντούν στους βουλευτές, ότι ήταν επικίνδυνος για το καθεστώς τους. Σε συνεδρίαση της Βουλής, ο Κριτίας στην αγόρευσή του κατηγορεί τον Θηραμένη, ώστε αυτή να τον καταδικάσει, ως αναξίοπιστο πολιτικό, συμφεροντολόγο, ύπουλο και προδότη.

Οὗτος δέ τοί ἐστίν ὅς καί ταχθεῖς ἀνελέσθαι ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοὺς καταδύντας Ἀθηναίων ἐν τῇ περὶ Λέσβον ναυμαχίᾳ αὐτὸς οὐκ ἀνελόμενος ὅμως τῶν στρατηγῶν κατηγορῶν ἀπέκτεινεν αὐτούς, ἵνα αὐτὸς περισωθῆι. Ὅστις γε μὴν φανερός ἐστί τοῦ μὲν πλεονεκτεῖν ἀεὶ ἐπιμελόμενος, τοῦ δὲ καλοῦ καὶ τῶν φίλων μηδὲν ἐντρεπόμενος, πῶς τούτου χρή ποτε φείσασθαι; Πῶς δὲ οὐ φυλάξασθαι, εἰδότας αὐτοῦ τὰς μεταβολάς, ὡς μὴ καὶ ἡμᾶς ταῦτὸ δυνασθῆ ποιῆσαι; Ἡμεῖς οὖν τοῦτον ὑπάγομεν καὶ ὡς ἐπιβουλεύοντα καὶ ὡς προδιδόντα ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς. Ὡς δ' εἰκότα ποιῶμεν, καὶ

¹ Η Ζαν Αντουανέτ Πουασόν, **Μαρκεσία ντε Πομπαντούρ** ήταν επίσημη ερωμένη του βασιλιά Λουδοβίκου ΙΕ' και στη συνέχεια μαρκεσία, οπότε και ανέλαβε Κυρία του Οίκου της Βασίλισσας. Η Μαρκεσία ντε Πομπαντούρ αναδείχθηκε σημαντική προστάτιδα των τεχνών και των γραμμάτων

τάδ' ἐννοήσατε. Καλλίστη μὲν γὰρ δήπου δοκεῖ πολιτεία εἶναι ἡ Λακεδαιμονίων· εἰ δὲ ἐκείνη ἐπιχειρήσειέ τις τῶν ἐφόρων ἀντὶ τοῦ τοῖς πλείοσι πείθεσθαι ψέγειν τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐναντιοῦσθαι τοῖς πραττομένοις, οὐκ ἂν οἴεσθε αὐτὸν καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐφόρων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης ἀπάσης πόλεως τῆς μεγίστης τιμωρίας ἀξιοθῆναι; Καὶ ὑμεῖς οὖν, ἐὰν σωφρονῆτε, οὐ τούτου ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν φείσεσθε, ὥς οὗτος σωθεῖς μὲν πολλοὺς ἂν μέγα φρονεῖν ποιήσειε τῶν ἐναντία γινωσκόντων ὑμῖν, ἀπολόμενος δὲ πάντων καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἔξω ὑποτέμοι ἂν τὰς ἐλπίδας.

Λεξιλόγιο

καταδύω (αμετάβατο): καταβυθίζομαι, ναυαγῶ

ἐντρέπομαι: δίνω σημασία σε κάποιον, σέβομαι κάποιον, ενδιαφέρομαι

φείδομαι: λυπάμαι, ενδιαφέρομαι

ὑποτέμνω: αποκόπτω, ματαιώνω κάθε ἐλπίδα, διαψεύδω

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να γράψετε στο απαντητικό σας φύλλο τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «*Οὗτος δέ τοί ἐστιν ὃς καὶ ταχθεῖς... καὶ τάδ' ἐννοήσατε*».

Μονάδες 20

Γ2. Πώς συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα της επιχειρηματολογίας του Κριτία προς τους βουλευτές η επίκλησή του στο παράδειγμα της «Λακεδαιμονίων Πολιτείας»;

Μονάδες 10

Γ3.α. «καλλίστη μὲν γὰρ δήπου δοκεῖ πολιτεία εἶναι ἡ Λακεδαιμονίων· εἰ δὲ ἐκείνη ἐπιχειρήσειέ τις τῶν ἐφόρων ἀντὶ τοῦ τοῖς πλείοσι πείθεσθαι ψέγειν τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐναντιοῦσθαι τοῖς πραττομένοις»: i) Να μεταφέρετε ὅλα τα ἀπαρέμφατα του αποσπάσματος στο β' ενικό προστακτικής του χρόνου και της φωνής που βρίσκονται και τη μετοχή στο β' ενικό προστακτικής

παρακειμένου μέσης φωνής (μονάδες 5). ii) Να γράψετε το πρώτο επίθετο στον συγκριτικό βαθμό και το δεύτερο στον υπερθετικό βαθμό (διατηρώντας το γένος, την πτώση και τον αριθμό) (μονάδες 2). [Μονάδες 7]

Γ3.β. «καὶ ὑμεῖς οὖν, ἐὰν σωφρονῆτε, οὐ τούτου ἄλλ' ὑμῶν αὐτῶν φείσεσθε, ὡς οὗτος σωθεὶς μὲν πολλοὺς ἂν μέγα φρονεῖν ποιήσειε τῶν ἐναντία γινωσκόντων ὑμῖν, ἀπολόμενος δὲ πάντων καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἔξω ὑποτέμοι ἂν τὰς ἐλπίδας»: Στο δοθέν απόσπασμα να εντοπίσετε: i) την αυτοπαθητική αντωνυμία και να γράψετε τη γενική ενικού θηλυκού του α' προσώπου, ii) ένα ουσιαστικό γ' κλίσης και να το γράψετε στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού, iii) τη μετοχή παθητικού αορίστου και να δώσετε τη δοτική πληθυντικού του ίδιου γένους. [Μονάδες 3]

Μονάδες 10

Γ4.α. Να εντοπίσετε σε όλο το κείμενο από έναν επιρρηματικό προσδιορισμό του χρόνου, έναν του τόπου, έναν της αιτίας και έναν της υπόθεσης - προϋπόθεσης, αναφέροντας και τον όρο που προσδιορίζουν (μονάδες 4). Στην τελευταία περίπτωση να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου που επιλέξατε (μονάδα 1). [Μονάδες 5]

Γ4.β. i) «Καλλίστη μὲν γὰρ δήπου δοκεῖ πολιτεία εἶναι ἡ Λακεδαιμονίων»: να μετατρέψετε: τον πλάγιο λόγο σε ευθύ (μονάδες 2), ii) «ἐὰν σωφρονῆτε, οὐ τούτου ἄλλ' ὑμῶν αὐτῶν φείσεσθε»: να συμπυκνωθεί η δευτερευούσα πρόταση στην αντίστοιχη μετοχή (Μονάδες 3). [Μονάδες 5]

Μονάδες 10

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!